

El Treball Social davant la crisi

ENCARNA CANET I BENAVENT¹

Universitat de València

Recibido: 28 de octubre de 2010 · Aceptado: 15 de noviembre de 2010

RESUMEN

Davant la crisi és on els i les professionals de l'àmbit social hem de donar la talla informant, conscienciant, ajudant a l'autoorganització i mobilitzant des de la nostra privilegiada posició d'intermediaris amb la ciutadania, fent respectar el nostre deure ètic de lluitar pels drets socials i defensar els més desafavorits. No es pot entendre, una treballadora/or social que no participa dels moviments associatius i de denúncia, i que fidel als seus principis ètics no tinga raons per a participar en les protestes i mobilitzacions de denúncia que es donen avui arreu del territori.

PALABRAS CLAVE: Crisi, drets socials, codi deontològic, manipulació informativa, compromís.

ABSTRACT

The economic crisis is a time when the social sector professional has to live up to expectations by informing, raising awareness, helping with self-organization and mobilisation from our privileged position as intermediaries with the people, honouring our ethical obligation to fight for the social rights of the underprivileged and defending them. One cannot understand a social worker still managing to remain faithful to their ethical principles while not participating in denunciation and campaigning groups and not having motives for getting involved in the denunciation protests and mobilizations taking place all over the land today.

KEY WORDS: *Crisis, social rights, ethical code, manipulation of information and commitment.*

¹ Actualment Treballadora Social de la Direcció Territorial de Serveis Socials de València i professora associada del Departament de Treball Social de la Facultat de Ciències Socials. Universitat de València. Col·legiada n° 568 del CODTS València.

Cinquanta mil treballadores i treballadors socials han signat ja el manifest "**Trabajo Social ante la crisis**" aprovat al XI Congrés de Treball Social celebrat a Saragossa el 8 de maig de 2009².

Un manifest on posem damunt la taula que qui ha originat la crisi que pateix el capitalisme és precisament eixe mateix model d'explotació i creixement que enriqueix uns pocs a canvi d'eliminar els principis d'equitat, justícia social, desenvolupament humà i sostenibilitat.

Considerem que la ciutadania és sobirana de la seua destinació i podem i devem conèixer la situació i transformar-la si amb això ens acostem a les quotes de benestar i felicitat a les quals tenim dret. Davant l'actual conjuntura i en contra dels sectors (els responsables de la mateixa) que insisteixen a defensar la desregularització dels drets, la continuïtat d'un neoliberalisme voraç i imparabile, i la reducció de la despesa social, ens posicionem amb la població més vulnerable sobre la que recau el major cost de la crisi.

Des de la Federació Internacional de Treballadors Socials (FITS) s'ha insistit en la necessitat de crear un model econòmic diferent, que respecte els drets de totes i tots i protegisca els qui es troben en pitjor situació. El manifest crida a incrementar urgentment la protecció social davant les situacions de desocupació, de risc de pobresa, exclusió social i situacions que perpetuen la vulnerabilitat, situacions que tenen un cost humà i econòmic insostenible.

Justament tot el contrari és el que està fent Europa i els estats membres, aplicant mesures antisocials que atempten contra els drets més bàsics de treballadors/es, pensionistes, persones dependents, persones desocupades... i en definitiva contra la població en general. Mesures que d'una manera o altra ens afectaran a tots, ara i en el futur i, sobre tot, a les generacions pròximes que, per primera vegada en la història, tindran pitjor qua-

litat de vida que els seus pares, donat que aquestes mesures ens retrotrauen trenta/cinquanta anys enrere en quant a drets socials i laborals. Fins i tot són mesures dirigides contra el dret sindical al ser imposades unilateralment pels governs sense cap negociació ni diàleg.

Per això, de la mateixa manera que fa trenta anys la societat s'organitzava i sortia al carrer jugant-se molt, per a reclamar les millores laborals i els minsos drets socials que fins avui podíem gaudir nosaltres, ara la pilota està al nostre sostre. No tenim cap excusa, ni com a persones individuals ni com a membres d'una societat, per a no fer el mateix i evitar així tornar a l'època del principi del capitalisme, fins i tot si alguna persona és tan feliç que considera que a ella tota aquesta davallada no li afecta, pot participar simplement en solidaritat amb la resta de la ciutadania.

I és ací, davant la crisi, on els i les professionals de l'àmbit social hem de donar la talla informant, conscienciant, ajudant a l'autoorganització i mobilitzant des de la nostra privilegiada posició d'intermediaris amb la ciutadania, respectant el nostre deure ètic de lluitar pels drets socials i defensar els més desfavorits. Recordem que el nostre codi deontològic ens assenyalava:

- que els treballadors/res socials tenim un compromís amb els principis de la justícia social (art 7);
- que la nostra responsabilitat última és la persona posant en marxa els necessaris canvis de polítiques, procediments i actuacions (art 34);
- que hem promoure i donar suport al desenvolupament de normes i polítiques que milloren les condicions socials i propugnen la justícia social (art 59);
- que hem de denunciar les causes socials que generen situacions de desigualtat social, marginació i exclusió social (art 60);
- que hem d'ajudar a crear en els ciutadans i en els poders públics consciència social

2 www.cgtrabajosocial.es/manifiesto

sobre la naturalesa dels problemes individuals, grupals i comunitaris, així com de les necessitats socials (art. 62).

No es pot entendre doncs, un treballador/a social que no participa dels moviments associatius i de denúncia, i que fidel als seus principis ètics no tinga raons per a participar en les protestes i mobilitzacions de denúncia que es donen avui arreu del territori: pels drets socials, contra la crisi, pel medi ambient, contra la pobresa, contra els aliments transgènics, contra la destrucció d'un barri...

Si realment volem canviar aquest model social i econòmic injust, insolidari i de "*paràmetres caníbals*" com diu el nostre manifest, ara tenim una oportunitat d'or per dir la nostra, cridar pels qui no tenen veu, eixir al carrer pels demés, per nosaltres, pels nostres avis que sí lluitaren i aconseguiren millores socials, o pels vostres fills i filles que tindran un futur penós.

I no serà fàcil portar endavant aquesta tasca perquè ens trobem amb el mur de la ideologia imposada pel poder dominant que, precisament per a evitar aquesta autoorganització i mobilització, dona tota una bateria d'excuses que calen en el pensament de molta gent i que van dirigides a desmobilitzar, desautoritzar i fins i tot criminalitzar qualsevol tipus d'oposició social a les polítiques establertes. Ho hem pogut vore clarament els dies previs a la vaga general del 29 S: "*que no és ara el moment*", "*que és una vaga contra un partit polític determinat*", "*que me descontent el salari si faig vaga*", "*que no servirà per a res*"...

Tots aquests arguments son fruit de la manipulació informativa com diu Noam Chomsky: "*L'estratègia primordial de control social és l'estratègia de la distracció que consisteix a desviar l'atenció del públic dels problemes importants i dels canvis decidits per les èlits polítiques i econòmiques mitjançant la tècnica del diluvi, de continúes distraccions insignificants*". Podem posar com a exemple la importància donada al mundial de futbol i

el bes de Carbonero i Casillas mentre ens trobem al mig d'una de les majors crisi del sistema dels darrers anys.

També parla Chomsky de **l'estratègia de la gradualitat** "*per a que s'accepte una mesura inacceptable hi ha prou en aplicar-la a comptagotes. Estat mínim, privatitzacions, precarietat, flexibilitat laboral, atur en massa, salaris que no assegurin ingressos decents... hagueren provocat una revolució si haguessin estat aplicades d'una sola vegada*". Ho hem vist també: primer la retallada salarial als i les funcionaries, després les mesures contra tots els treballadors i treballadores en general, la congelació de les pensions, seguit de les retallades pressupostàries en l'àmbit social, en les prestacions de desocupació, ara l'augment de l'edat de jubilació...i així sense presa però sense pausa.

Aquests arguments de manipulació es veuen reforçats també per la manca voluntària d'informació, donat que moltes persones i fins i tot professionals de l'àmbit social amb accés permanent a la informació, ni tan sols s'han molestat a llegir les mesures que van a aplicar-nos i que ja estan aprovades. Si ara no és el moment de reaccionar, quan ho serà? Pot ser quan siga massa tard com deia Bertold Brecht?

La lluita per la millora de les condicions socials és un dret que cal que fem servir, un instrument de la ciutadania, i no fer-ne ús és simplement donar suport a l'aplicació de mesures injustes i creadores de desigualtats, necessitats i marginació. Pot ser un instrument útil o no en funció de l'actitud de cadascuna de nosaltres.

Com diu el company Xavier Uceda, un dels plantejaments ètics assenyalats per De Robertis és *la responsabilitat que tot ésser humà té cap els altres i que es tradueix en formes de solidaritat individual o col·lectiva indispensables per a la vida en societat i el creixement individual*.

Per tot això i per a ser professionals preocupades per la realitat social davant la crisi cal

elaborar i signar un manifest, i cal també denunciar, organitzar, sortir al carrer, intervindre i prendre partit perquè no cal oblidar que **no posicionar-se és, en definitiva, posicionar-se, però del costat equivoccat.** La nostra professió no pot perdre el nord. Com diuen Tomàs Fernández i Carmen Alemán "el treballador/a social com a subjecte intermediador entre necessitats i recursos realitza una tasca que pot oscil·lar entre dos posicions antagòniques:

- **de compromís** davant les necessitats del poble, convertint-se en element dinamitzador de la part social més perjudicada per les contradiccions capitalistes;
- **d'ignorància** de la injustícia i reproducció del sistema, mitjançant l'assignació de recursos materials a les necessitats més urgents, mantenint així l'homeòstasi i l'equilibri social".

Seria desitjable que la nostra postura com a professió fora la que històricament ha seguit: la de compromís pels demés. Com diu el nostre manifest "*rés és inamovible*" i tenim el deure personal i professional de denunciar qualsevol decisió que signifiqui el retall de drets socials i econòmics. Però companys i companyes, **el moviment es demostra caminant.**

BIBLIOGRAFIA

ALEMAN, Carmen i FERNÁNDEZ, Tomás (2003): *Introducción al trabajo social*. Madrid, Alianza Editorial.

CHOMSKY, Noam (2010): "*Las diez estrategias de manipulación mediática*". Disponible [30/09/2010] <http://gramscimania.blogspot.com/2010/09/noam-chomsky-y-las-10-estrategias-de.html>

CONSEJO GENERAL DE DIPLOMADOS EN TRABAJO SOCIAL (1999): *Codi deontològic de la professió del treball social*. Madrid. Consejo General de Diplomados en Trabajo Social.

CONSEJO GENERAL DE DIPLOMADOS EN TRABAJO SOCIAL (2009): *Manifiesto trabajo social ante la crisis*. Aprobado en XI Congreso Estatal de Trabajo Social, 8 de mayo de 2009. Zaragoza. Disponible [30/09/2010]. www.cg-trabajosocial.es/manifiesto

UCEDA, Xavier (2004): "De la cosificación a la Ternura: Reflexiones para un nuevo paradigma en Trabajo Social". Ponència presentada al III Taller Internacional de Trabajo Social, del 20 al 25 de setembre de 2004, La Habana (Cuba): Sociedad Cubana de Trabajadores Sociales.